

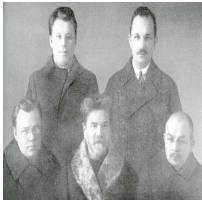
Г. М. Білик

Неокласики

«НЕОКЛАСИКИ» – група діячів української культури доби «Розстріляного відродження» (1917–34), які займали активну національну духовнотворчу позицію й наполегливо працювали як письменники, перекладачі, критики, науковці, педагоги, видавці, пропагували європеїзм, естетизм, інтелектуалізм, художню самоцінність мистецтва слова, формуючи традиціоналістське крило українського модернізму з особливим інтересом до античної класики. Явище «міської», «столичної», суто «київської» локації. Ін. назви – «київські неокласики», «гроно п'ятірне», «гронівці», «київська Александрія», «український парнасізм». Ядро групи «Н.» (у вужчому розумінні – власне «Н.») – М. Зеров, М. Рильський, П. Филипович, М. Драй-Хмара, О. Бурггардт. За сонетом М. Драй-Хмари «Лебеді» (1928, із увагою «Присвячую своїм товаришам») отримали парафрастичну назву «гроно п'ятірне». Згодом критики долучили до них продовжувачів твор. традицій «Н.»: В. Петрова (В. Домонтовича) – «шостий у гроні», І. Качуровського – «сьомий (останній)». На цій підставі вирізняють і «молодших» «Н.»: М. Орест, Б. Олександрів та ін. Із творчістю групи та її послідовників пов'язаний розвиток стилю неокласицизму в укр. літ-рі. Ширше коло «Н.» – сучасники-культуртрегери, близькі за переконаннями і спільною діяльністю: Г. Голоскевич, О. Дорошкевич, М. Калинович, Г. Кочур, А. Лебідь, М. Могилянський, А. Ніковський, М. Новицький, С. Савченко, Борис Тен, С. Титаренко, Б. Якубський та ін. Багатьох із них об'єднували навч., а згодом наук.-викладач. праця в Київ. університеті, філол. вишкіл у семінарі В. Перетца, робота в Істор.-філол. відділі ВУАН, співпраця з видавництвами «Друкар», «ДВУ», «Книгоспілка», «Слово», «Сяйво», «Час» тощо, підготовка й публікація низки антологій, декламаторів, хрестоматій, зокрема перекладних, багатотомників укр. і зарубіж. авторів. Генеза «Н.» охоплює 3 етапи. «1-й київський» (1918–19) – естет. становлення й персонал. оформлення групи через літ. зібрання у віршознавця Б. Якубського, ред. ж. «Книгарь», гуртку Г. Нарбути (передісторія «Н.»). «Баришівський» (1920–23) – напрацювання поет. б-ки «Н.» у Баришівці на Київщині тощо, виокремлення групи в укр. літ. процесі після спільного публіч. дебюту поетів М. Зерова, М. Рильського, П. Филиповича в Києві (29 червня 1923) і доповіді «Неокласицизм в українській поезії (Филипович, Зеров, Рильський)» В. Петрова у ВУАН (30 червня 1923). «2-й київський» (кін. 1923 – поч. 1929) – плідна перекладач., літ.-крит., літературознав., видавн. діяльність «Н.», участь у диспуті «Шляхи розвитку сучасної літератури» (24 травня 1925) і літ. дискусії 1925–28; водночас – дедалі більше цькування

парт. критикою, ідеол. вульгаризація твор. й наук. доробку «Н.» як «попутників», реставраторів мертвого мистецтва й капіталіст. ладу. Процес Спілки визволення України (1929–30) став початком репресій проти «Н.», упродовж наступ. 5-ти р. більшість із них було заарешт. й знищено в сталін. таборах.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Загул Д. Література чи літературщина? (Про українських «неокласиків»). К., 1926;
2. Клен Ю. Спогади про неокласиків. Мюнхен, 1947;
3. Безсмертні: Зб. спогадів про М. Зерова, П. Филиповича і М. Драй-Хмару. Мюнхен, 1963;
4. Шевельов Ю. Шостий у гроні: В. Домонтович в історії укр. прози // Домонтович В. Проза: У 3 т. Т. 3. [Б. м.], 1988;
5. Баган О. Місія неокласики (До історії формування естетичної концепції Миколи Зерова) // Зеров М. К. Укр. письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка: (Нариси з новіт. укр. письменства). Дрогобич, 2007;
6. Стріха М. Пам'яті «останнього неокласика» // Критика. 2013. № 7–8;
7. Білик Г. «Неокласики» в українській та російській літературі початку ХХ століття: компаратив. аспект // Філол. семінари. 2013. Вип. 16;
8. Бросаліна О. Ігор Качуровський, сьомий неокласик: літ. спадкоємність у дзеркалі біографії // Там само. 2014. Вип. 17;
9. Котенко Н. Неп'ятірне гроно київських неокласиків // Київ. неокласики: антологія. К., 2015;
10. Шкандрій М. Європейська спадщина. Неокласики полемізують із нігілістами, Київ, 1925–1926 роки // Шкандрій М. Модерністи, марксистки і нація. Укр. літ. дискусія 1920-х р. 2-е вид. К., 2015;
11. Ковалів Ю. Структуротвірні місії київської «неокласики» в історії української літератури 20-х років // Наук. часопис Нац. пед. університету. Сер. 8: Філол. науки: Зб. наук. пр. К., 2018. Вип. 10.

Бібліографічний опис:

Неокласики / Г. М. Білик// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-73604>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).